

Een monumentale verfilming van het boek van Louis Paul Boon onder regie van Stijn Coninx. Een aangrijpend epos over een man die vecht voor de waardigheid van een heel volk:

De film DAENS

Notities samengebracht door René De Herdt

Technische informatie

Scenario: Francois Chevalier en Stijn Coninx

Regisseur: Stijn Coninx

Producent: Dirk Impens

Cast: Jan Decleir, Gerard Desarthe, Johan Leysen, Linda Van Dijck, Michael Pas, Antje De Boeck

Director of photography : Walter Vanden Ende

Muziek: Dirk Brosse

Budget: 157.000.000 frank

Ophamen: 26 augustus - 18 december 1991

Lokaties België: Aalst, Gent, Brussel, Leuven, Ronse, Treignes, Binche, Aulne, Rebecq, Wetteren, Humbek

Lokaties Polen: Lodz, Zgierz, Piotrkow

Lokaties Itale : Rome en Caprarolla

Daens

De monumentale verfilming van het boek van Louis Paul Boon onder regie van Stijn Coninx.

(foto Shooting Star Film Company Amsterdam)

In 1986 kwam de Vlaamse regisseur Robbe De Hert naar het MIAT met de vraag of het museum hem kon helpen met het zoeken naar geschikte locaties voor een verfilming van het boek van Louis Paul Boon Pieter Daens. Robbe zocht achter locaties in de textielindustrie waar nog toestanden heersten zoals in Vlaanderen op het einde van de 19de eeuw.

Mezelf waren op dat ogenblik geen werkende textiel fabrieken bekend waar nog 19de-eeuwse toestanden heersten. Ik kende echter wel een aantal weverijen en een enkele katoenspinnerij waar met wat decorbouw een 19de-eeuwse evocatie kon gerealiseerd worden. Doch meestal waren de machines die er nog stonden niet zo heel oud.

Anderzijds stond het MIAT wat gebouwen betreft nog niet ver genoeg om dergelijke evocatie in het MIAT zelf te laten doorgaan.

Enkele jaren tevoren had ik echter de Poolse textielstad Lodz bezocht. In de arbeiders- en industriewijken van de stad draaiden en sponnen nog self-actings op de manier waarop ze ook in onze kontreien hadden gewerkt, maar dan omstreeks 1900.

Ook de arbeiderswijken waren er nog zeer authentiek, onder meer men gasverlichting (gloeikousjes!).

Doch ook in Groot-Brittannië waren en zijn er nog authentieke sites, zoals de **Higher Mill** te Helmshore in Lancashire of de **Quarry Bank Mill** te Styal (Cheshire) of de museumsite **New Lanark** in Schotland, waar nog selfactings door museum personeel of vrijwilligers aan het draaien worden gehouden.

Enkele jaren lang hoorden we niets van de plannen van de filmmaker tot een drietal jaren terug regisseur Stijn Coninx ons opnieuw een bezoek kwam brengen.

Zijn aanbod om de MIAT-site te gebruiken in de film was wel aantrekkelijk, maar het MIAT had toen echter te kampen met een zeer zwaar personeelstekort. Of we onze eigen selfactings uit 1906 (van het type Taylor & Lang uit Stalybridge) opnieuw aan het draaien konden brengen, konden we toen niet in het minst zwart-wit op papier zetten.

Stijn Coninx heeft uiteindelijk beslist een aantal scènes, onder meer de fabrieksscènes in Polen te gaan verfilmen. Andere scènes werden opgenomen in de studio te Brussel (het interieur van de drukkerij van

Pieter Daens) en te Gent op de Hoogpoort en het Bisschoppelijk Paleis.

Recent, op 28 februari 1993, konden we regisseur Coninx beluisteren in een uiterst interessant referaat in het MIAT, tijdens 'De zondagen van ons industrieel verleden'. In een boeiend relaas wist hij de ganse problematiek van de film te schetsen, en meer bepaald de moeilijkheden die hij bij de textielmachineopnames in een dorpje nabij Lodz had ondervonden. Om de werkende *selfactors* te verfilmen heeft hij gewoon een bedrijf dat de deuren sloot een aantal maanden afgehuurd en de katoenspinmachines verder aan het draaien gehouden.

Op basis van persinformatie en enkele biografische nota's wijden we even uit over de inhoud van de film. De passages in hedendaagse tijd geschreven slaan terug op de gebeurtenissen in de film **Daens**. De passages in de verleden tijd bevatten bijkomende biografische informatie.

Aalst 1890. Mannen, vrouwen en kinderen werkendag en nacht onder erbarmelijke omstandigheden in de textiel-fabrieken van Aalst.

De textielindustrie staat onder grote druk van de buitenlandse concurrentie. Men spreekt van de invoering van het zogenaamde 'Schotse systeem', waarbij één-zelfde arbeider meer machines tegelijkertijd moet bedienen.

De pogingen van de socialisten om met stakingen het algemeen stemrecht af te dwingen worden onderdrukt. In de fabrieken vinden een aantal noodlottige ongelukken plaats. Arbeiders worden ontslagen.

Dat is de situatie die priester Adolf Daens omstreeks 1888 (in de film Jan Declair) aantreft bij zijn terugkeer in zijn geboortestad Aalst, na als priester-leraar les te hebben gegeven aan diverse colleges.

Adolf Daens was te Aalst geboren in 1839. In 1859 was hij ingetreden in de jezuïetenorde. Maar op eigen verzoek werd hij uit de orde

ontslagen en in 1873 ontving hij in het bisdom Gent de priesterwijding. Hij was achtereenvolgens onderpastoor te Sint-Niklaas en te Kruishoutem, ook collegeleraar te Oudenaarde en te Dendermonde.

In Aalst komt prester Daens bij toeval terecht in het huis van het gezin Scholliers, waarde jonge fabrieksarbeidster Nette (Antje De Boeck) voor het inkomen van het gezin moet zorgen. Vader is immers werkloos.

Nette is een van de weinigen die haar mond durft open te doen en zich verzet tegen de gevestigde orde. Dat zorgt voor nogal wat spanningen in het gezin, waar de oudste zoon Louis deel uitmaakt van de 'bokken', een door de voorzitter van de Katholieke Partij, Charles Woeste (gespeeld door Gerard De Sarthe) gefinancierde knokploeg, die op alle mogelijke manieren de socialisten poogt te intimideren.

Een van de socialisten is Jan de Meeter (Michael Pas) die met de trein vanuit Gent de socialistische

krant *Vooruit* komt verkopen. Tussen Nette en Jan ontstaat een bijna onmogelijke love-story.

Adolf Daens was erg geroerd door de verschrikkelijke toestanden in Aalst.

Geïnspireerd door de encycliek *Rerum Novarum* (1891) ging hij in de politiek. Hij was voorstander van het algemeen stemrecht, pleitte voor het verplicht onderwijs, was tegenstander van militaire uitgaven en hekelde de Congo-politiek van koning Leopold II. In mei 1893 stelde hij het programma op voor de, in een herberg te Okegem op 15 april gestichte, *Christene Volkspartij*.

Hij publiceert in de krant van zijn broer Pieter (Wim Meuwissen) een artikel over deze onmenselijke omstandigheden. Priester Daens komt op voor de rechten van de uitgebuite textielarbeiders en verkondigt deze boodschap ook van de preekstoel zonder een blad voor de mond te nemen.

Hij haalt zich hierdoor de toorn op

de hals van de kerkelijke overheid en van de rijke fabrieksdirecteuren. Elisabeth Borremans (Linda Van Dijk), echtgenote van de steenrijke fabrieksdirecteur Borremans, moet met lede ogen toezien dat Daens als prive-leraar van haar zontje wordt ontslagen. Ze poogt haar man tot rede te brengen, maar raakt tegelijkertijd gefascineerd door Daens en ze steunt hem.

Ondanks de tegenwerking van Charles Woeste komt er een speciale onderzoekscommissie naar Aalst om zich te vergewissen van de arbeidsomstandigheden in de textielnijverheid.

De onderzoekscommissie wordt weggehouden van de misstanden en wordt volledig ingepakt door de gewetenloze fabrieksopzichter Schmitt (Johan Leysen).

De film geeft zeer duidelijk een schrijnend van de kinderarbeid in de textielnijverheid.

De dood van Jefke aan de self-acting houdt heel wat ontroerende taferelen in.

Adolf Daens besluit zich verkiesbaar te stellen. Hij krijgt hierbij de massale steun van het volk en wordt gekozen in het Belgisch Parlement. Een unieke gebeurtenis: een priester in het parlement.

De *Christene Volkspartij* was in feite een afgescheiden tak van de *Katholieke Partij* te Aalst, waar in tegenstelling met andere plaatsen, christen-democraten geen plaatsen kregen op de lijsten der conservatieven.

Daens was de eerste kandidaat op de lijst der nieuwe partij voor de verkiezingen van 14 oktober 1894 (eerste verkiezingen volgens het algemeen stemrecht) en werd na een harde en persoonlijke strijd met Charles Woeste tot volksvertegenwoordiger voor Aalst verkozen.

De kerk is er niet blij mee. Bisschop Stillemans (Julien Schoenaerts), die een heimelijke sympathie koestert voor de rebelse Daens, legt Daens namens de Kerk de duimschroeven aan. Hij mag

Daens

De monumentale verfilming van het boek van Louis Paul Boon onder regie van Stijn Coninx.

(foto's Shooting Star Film Company Amsterdam)

niet meer in het openbaar prediken of de mis lezen.

Toen duidelijk werd dat de Daensisten een bedreiging vormden door de katholieke partij, heeft Woeste de kerkelijke en burgerlijke overheden gemobiliseerd tegen Adolf Daens.

Woeste doet alles om de priester toch maar in het diskrediet te brengen. Hij ontketent een diplomatiek offensief tegen Daens en staat zelfs aan de wieg van een web van intriges die via koning Leopold II zelfs doorsijpelen tot in het Vaticaan. Daens wordt bij paus Leo XIII ontboden. Eenmaal aangekomen in het Vaticaan wordt hem echter audientie geweigerd. Vernederd keert hij terug naar België.

In 1896 oordeelde de congregatie van het Vaticaans Concilie dat Daens het best ontslag kon nemen als volksvertegenwoordiger. Mgr. Stillemans, bisschop van Gent, werkte een compromis uit dat erop neerkwam dat Daens ontslag zou nemen uit het Parlement en vervangen zou worden door een ander christen-democraat die het programma van de *Christene Volkspartij* onderschreef. Woeste weigerde dit compromis te aanvaarden en dreigde met ontslag indien er ook maar een christen-democraat in het Parlement zou blijven zetelen. Gevolg was dat Daens in de Kamer bleef en het conflict Daens-Woeste nog verscherpte.

Voor Nette die toenadering vindt met Jan is Daens symbool geworden voor de vrijheidsstrijd. Wanneer Daens het niet meer ziet zitten is Nette er om hem moreel

te ondersteunen en hem te overtuigen om de strijd verder te zetten.

Op 30 oktober 1898 kreeg Daens van Mgr. Stillemans verbod mis te lezen, maar hij weigerde zijn politieke taak op te geven. In 1902, werd hij voor de kamer verkozen, ditmaal te Brussel. In tegenstelling tot zijn broer sprak hij van dan af nog uitsluitend Frans in het Parlement.

In 1906 werd Adolf Daens niet herkozen. Hij staakte zijn politieke activiteit in 1907 en verzoende zich met de Kerk, even voor zijn dood. Zijn broer, Pieter, drukker en

Spotprent uit La Réforme, 3 februari 1898 op Priester Daens en Mgr. Stillemans. Rechts CH. Woeste, aansteker van de hetze tegen het Daensisme

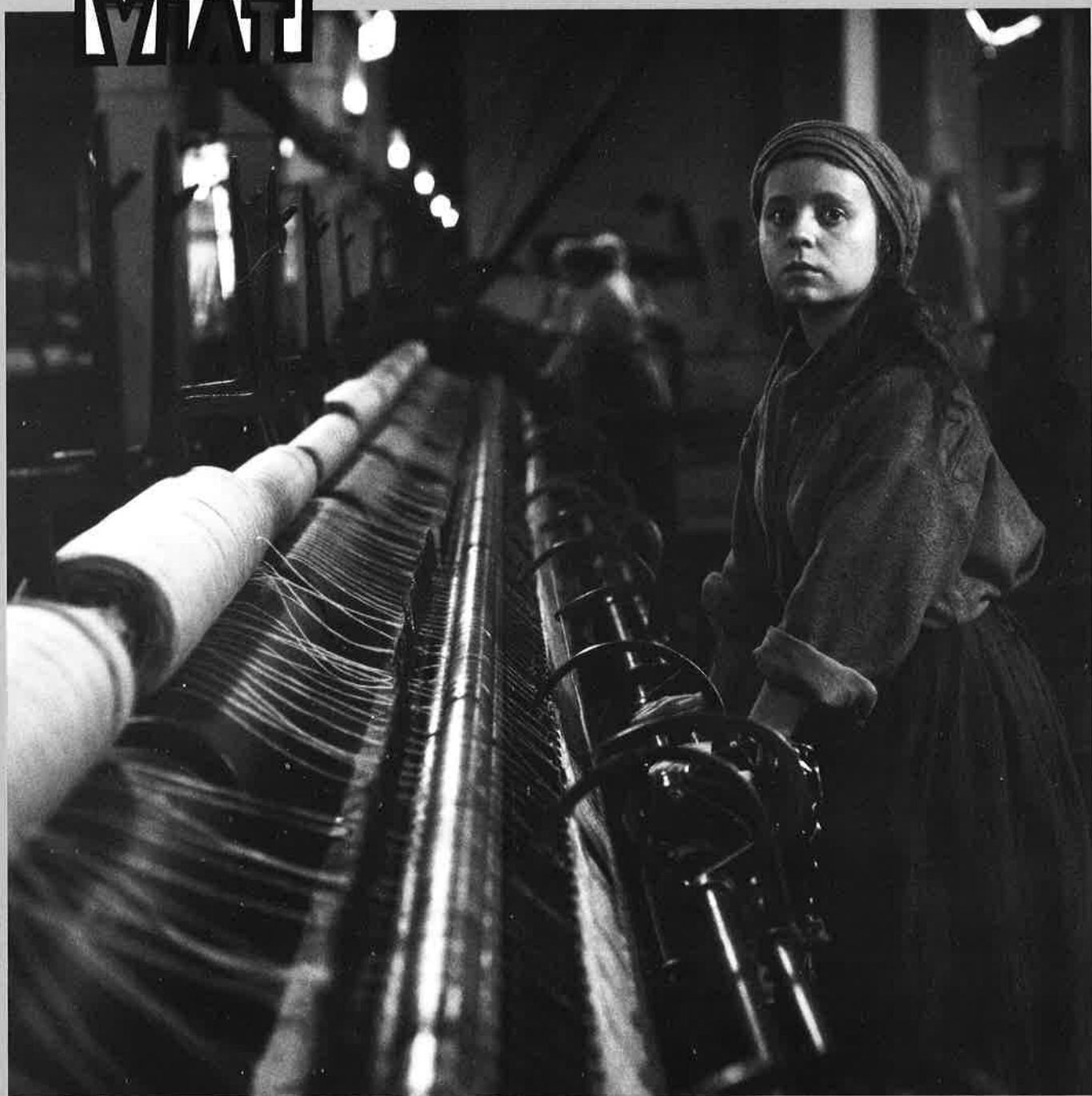
uitgever van een eigen weekblad, *De Werkman*, was, alhoewel geen echt politicus, in 1904 tot volksvertegenwoordiger voor Aalst verkozen en werd in 1908 en 1914 herkozen. Na de dood van Adolf werd Pieter (Aalst 1842 - Aalst 1918) de nieuwe leider van de *Christene Volkspartij*. In het Parlement sprak hij uitsluitend Nederlands.

Stijn Coninx in het MIAT tijdens de 'Zondagen van ons industrieel verleden'.
(foto J. Kisteman)

Voorpagina van De Toekomst, socialistisch weekblad, met een in memoriam voor priester Daens.
(verzameling MIAT)

The logo for MIAT, featuring a stylized outline of a factory building above the letters 'MIAT' in a bold, blocky font.

MIAT

*Scène uit de succesvolle Belgische film **Daens**. Regisseur **Stijn Coninx** beet de spits af van de in het MIAT gehouden **Zondagen van ons Industrieel verleden** met een fel gesmaakte 'causerie' over het maken van dit 'industriële-archeologisch' epos. Meer hierover op pagina 32....
(foto : Shooting Star Film Company Amsterdam)*

De Volkstem

Weekblad voor de Arrondissementen Gent-Ecloo

Opzeggende briefjes worden niet opgeveerd. Beschleun over veranderingen of overname moesten door de vereenigingen gestempeld zijn.

ANNONCIEN: 10 centimes per regel drie maanden herhaald. REKLAMEN: 20 centimes per regel.

REDACTIE: POL DE VISCH, Hoogpoort, 29, Gent. ADMINISTRATIE: VAN DE VEEGAETE, lokaal ONS EUTB. Vrijdagmarkt, Gent.

ABONNEMENTSPRIJS: 3 maanden 0. 60, 6 maanden 1. 00, 12 maanden 1. 80. BUITEN BELGIË: 3 maanden 1. 00, 6 maanden 1. 50, 12 maanden 2. 00.

Res. Ontf. en del. v. de Redactie

DE VROUW

Er zijn onlangs in « Le Peuple » twee artikels verschenen, van Lemoine en een van Paulsen, zoo pik, dat ik aan de bekoring, er een herbaridion gedacht aan de Vlaamsche broeders van te geven, niet verzaalen kan.

En daar het niet mogelijk is het verstand te schalten, dan blijft er niets over als het stemrecht aan man en vrouw verleen.

land zouden indert het maximum, dat is 30 stemmen hebben. Erse kommissie werd benoemd met last en bevel tot de stellen aangaande de wijze van stemrecht.

heid die men op zijne schouders wilde leggen en ook tegen zijn oogerbevoegdigde opzittende.

reichte van de gemeenteraden dat zij binnen drie dagen hun ambt zouden neerleggen, indien de regering hun geen volmacht schenkt.

DOOD van Pastoor DAENS

Pastoor Daens is vrijdag avond te Aalst overleden op 68jarigen ouderdom. Hij deed zijne studies in het collegie van Aalst. Twaalf jaren lang was hij leeraar van rhetorika in een der bisschoppelijke collegies van het bisdom Gent.

De kinstgenen in Zuid-Holland. De kinstgenen voor de Provinciale Raden, gister gehouden, waren zeer beleefde. Het licht of de Zevens, Katoen en de liberalen ging worden. Evenzo o beheld der Raden in Zuid-Holland de huidige regering te hebben.

De kinstgenen in Zuid-Holland. Het licht of de Zevens, Katoen en de liberalen ging worden. Evenzo o beheld der Raden in Zuid-Holland de huidige regering te hebben.

De kinstgenen in Zuid-Holland. Het licht of de Zevens, Katoen en de liberalen ging worden. Evenzo o beheld der Raden in Zuid-Holland de huidige regering te hebben.

De kinstgenen in Zuid-Holland. Het licht of de Zevens, Katoen en de liberalen ging worden. Evenzo o beheld der Raden in Zuid-Holland de huidige regering te hebben.

Ons Internationaal Congres

Zondag heeft, in het « Maison du Peuple » te Brussel, de algemeene vergadering plaats gehad van het Internationaal Socialistisch Bureau. Het eerste het Internationaal socialistisch Bureau, dat dit her te Stuttgart zal gehouden worden, van 15 tot 21 augustus, wordt te bereiden.

De afgevaardigden waren telrijk. Behalve de leden van het uitvoerend bureau van Brussel, Vandervelde, Assaels en Huymans sekretaris, waren aanwezige Jaures en Vallant, voor Frankrijk; Behel en Singer, voor Duitsland; Bruce, Glaser en Huymans, voor Engeland; Adler en Braun, voor Oostenrijk; Troeltsch en Van Kol, voor Nederland; Reubanietsch, Mad. Balabanoff en 11 afgevaardigden van Duitsland, Polen en de Baltische provincies.

De afgevaardigden waren telrijk. Behalve de leden van het uitvoerend bureau van Brussel, Vandervelde, Assaels en Huymans sekretaris, waren aanwezige Jaures en Vallant, voor Frankrijk; Behel en Singer, voor Duitsland; Bruce, Glaser en Huymans, voor Engeland; Adler en Braun, voor Oostenrijk; Troeltsch en Van Kol, voor Nederland; Reubanietsch, Mad. Balabanoff en 11 afgevaardigden van Duitsland, Polen en de Baltische provincies.

De afgevaardigden waren telrijk. Behalve de leden van het uitvoerend bureau van Brussel, Vandervelde, Assaels en Huymans sekretaris, waren aanwezige Jaures en Vallant, voor Frankrijk; Behel en Singer, voor Duitsland; Bruce, Glaser en Huymans, voor Engeland; Adler en Braun, voor Oostenrijk; Troeltsch en Van Kol, voor Nederland; Reubanietsch, Mad. Balabanoff en 11 afgevaardigden van Duitsland, Polen en de Baltische provincies.

De afgevaardigden waren telrijk. Behalve de leden van het uitvoerend bureau van Brussel, Vandervelde, Assaels en Huymans sekretaris, waren aanwezige Jaures en Vallant, voor Frankrijk; Behel en Singer, voor Duitsland; Bruce, Glaser en Huymans, voor Engeland; Adler en Braun, voor Oostenrijk; Troeltsch en Van Kol, voor Nederland; Reubanietsch, Mad. Balabanoff en 11 afgevaardigden van Duitsland, Polen en de Baltische provincies.

De aanslag op het Koningspaar in S

De aanslag op het Koningspaar in S. Het bureau beslist dat de kwestie van het vrouwenstemrecht op het internationaal kongres zal besproken worden, terwijl deze van een vereelde, van het programma zal afgevoerd worden.

De aanslag op het Koningspaar in S. Het bureau beslist dat de kwestie van het vrouwenstemrecht op het internationaal kongres zal besproken worden, terwijl deze van een vereelde, van het programma zal afgevoerd worden.

De aanslag op het Koningspaar in S. Het bureau beslist dat de kwestie van het vrouwenstemrecht op het internationaal kongres zal besproken worden, terwijl deze van een vereelde, van het programma zal afgevoerd worden.

De aanslag op het Koningspaar in S. Het bureau beslist dat de kwestie van het vrouwenstemrecht op het internationaal kongres zal besproken worden, terwijl deze van een vereelde, van het programma zal afgevoerd worden.

De aanslag op het Koningspaar in S. Het bureau beslist dat de kwestie van het vrouwenstemrecht op het internationaal kongres zal besproken worden, terwijl deze van een vereelde, van het programma zal afgevoerd worden.

Wat moeten wij doen? — Van haar ERN VRIEND maken door haar van alles op de hoop te houden, overal meebrengen gelijk een onafscheidbare vriend, heur gelijk met ons zeten en in haar naam overal voor haar dezelfde rechten als voor ons eischen.

Wat moeten wij doen? — Van haar ERN VRIEND maken door haar van alles op de hoop te houden, overal meebrengen gelijk een onafscheidbare vriend, heur gelijk met ons zeten en in haar naam overal voor haar dezelfde rechten als voor ons eischen.

Wat moeten wij doen? — Van haar ERN VRIEND maken door haar van alles op de hoop te houden, overal meebrengen gelijk een onafscheidbare vriend, heur gelijk met ons zeten en in haar naam overal voor haar dezelfde rechten als voor ons eischen.

Wat moeten wij doen? — Van haar ERN VRIEND maken door haar van alles op de hoop te houden, overal meebrengen gelijk een onafscheidbare vriend, heur gelijk met ons zeten en in haar naam overal voor haar dezelfde rechten als voor ons eischen.

Wat moeten wij doen? — Van haar ERN VRIEND maken door haar van alles op de hoop te houden, overal meebrengen gelijk een onafscheidbare vriend, heur gelijk met ons zeten en in haar naam overal voor haar dezelfde rechten als voor ons eischen.

DOOD van Pastoor DAENS

Pastoor Daens is vrijdag avond te Aalst overleden op 68jarigen ouderdom. Hij deed zijne studies in het collegie van Aalst. Twaalf jaren lang was hij leeraar van rhetorika in een der bisschoppelijke collegies van het bisdom Gent. Pastoor Daens gaf verscheidene godsdienstige werken uit. Hij werkte mede aan de christen-demokratische bladen « Land van Aalst » en « De Werkman ». In 1894 stelde hij zich kandidaat voor de Kamer en kwam in balloteering te Aalst. Dan werd hij gekozen! Woeste droeg hem eenen onverzenlijken haat toe en kon den priester « op interdictie » doen stellen door den paus. In 1902 werd Daens volksvertegenwoordiger gekozen te Brussel; hij zette in de Kamer tot verleden jaar, zijne herkiezing in 1906 te Brussel mislukte zijnde. Hij ging alsdan naar Aalst waar hij ziek viel en zich weder bekeerde. Verscheidene christen-demokratische groepen verloochenden hem. Aldus eindigt de loopbaan van pastoor Daens...

Vertical text in the right margin, likely a list of names or a small advertisement.